

Добровольська Л.П. Психолого-педагогічні особливості організації профорієнтаційної роботи / Л.П. Добровольська // Сучасна наука та перспективи: матеріали регіональної internet-конференції молодих учених (15-19 травня 2017 р.) / за заг. ред. д-ра пед. наук, проф. Москальової Л. Ю. – Мелітополь, 2017. – 442 с. – С. 243-246.

## ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Добровольська Л.П.

к.психол.н., доц.,

Мелітопольський державний  
педагогічний університет імені  
Богдана Хмельницького, м.  
Мелітополь, Україна

Дослідження в галузі психології, педагогіки свідчать про надзвичайну актуальність проблеми підготовки педагогів з високим рівнем професійної компетентності, які здатні безперервно самоудосконалюватись, постійно розширювати спектр своїх знань, впроваджуючи у практику новітні технології. З кожним роком більш очевидно стає необхідність переходу від традиційної формули «освіта – на все життя» до «освіта – протягом усього життя».

Сучасній школі потрібні не виконавці, а одержимі творчі особистості. Їх слід виховувати з тієї частини школярів, які мають бажання та інтерес до роботи з меншими дітьми, мають певні педагогічні нахили, бажання до самовдосконалення. Науковий досвід та життя показує, що коли людина обирає професію без урахування свого покликання, своїх особистісних характеристик, інтересів, нахилів, знань, виникають проблеми, незадоволення своєю роботою, а інколи і більш тяжкі наслідки, пов'язанні зі здоров'ям. Суспільна значущість такої професійної діяльності дуже низька. Удосконалення підготовки педагогічних кадрів неможливе без переосмислення її початкового етапу – орієнтації школярів на вибір професії

вчителя. Вивчення стану педагогічної орієнтації в практиці сучасної школи свідчить про те, що питання підготовки молоді до вибору педагогічної професії залишаються як і раніше актуальними.

Вищезазначена проблема яскраво відображена в дослідженнях Н. Захарова, Є. Павлютенкова, В. Сахарова, М. Скаткіна, В. Романенко, М. Тименка, С. Тезікової, Б. Федоришина, С. Чистякової та ін. Вчені В. Бодров, В. Зінченко, Є. Клімов, Б. Кулагін, Н. Макаренко, Є. Мілерян, П. Перепелиця та інші розглядають виявлення ступеня придатності майбутнього фахівця до певного виду діяльності як основне завдання професійного відбору. Але професійного відбору на професію вчителя сьогодні не існує та і не існувало. Саме тому це уможлиблює отримати випереджувальну інформацію щодо успішності майбутньої педагогічної діяльності.

Мета: активізувати дослідження щодо перегляду та змін в організації профорієнтаційної роботи в школі, університеті на педагогічні професії. Спрямувати інтереси, нахили, здібності не тільки старшокласників щодо вибору професії вчителя, а й значно раніше: дітей молодшого шкільного віку та підлітків. Переглянути структуру, методи, специфічність організації профорієнтаційної роботи в школі, університеті на професію вчителя та запропонувати сучасні форми профорієнтації.

Вклад основного матеріалу. Удосконалення підготовки педагогічних кадрів неможливо без переосмислення її початкового етапу – орієнтації школярів на вибір професії вчителя. Захистити школу від випадкових вчителів можна тільки за умови підготовки молоді до свідомого вибору педагогічної професії.

Аналіз теоретичних та експериментальних робіт вітчизняних вчених дозволяють умовно виділити чотири основні етапи:

1. початок 20-х – початок 30-х років – теоретичне та експериментальне дослідження проблем учительської професії;

2. 30-50і роки – «епізодична» практична робота окремих ентузіастів по вирішенню проблеми педагогічної орієнтації школярів при незначній участі вчених у розробці питань педагогічної орієнтації;

3. 60-і роки – середина 80-х – активізація пошуку шляхів з вирішення проблем підготовки майбутнього вчителя в допрофесійний період;

4. з 1985 року по нинішній час – активізація пошуку шляхів з вирішенням проблеми підготовки майбутнього вчителя; теоретичне і організаційно-методичне забезпечення розвитку педагогічної орієнтації в рамках становлення державної служби, профорієнтації [1, с. 19].

У роботах М. Амінова, Н. Мажара, Є. Павлютенкова, В. Сластьоніна, Р. Хмелюк і інших розглядаються проблеми діагностики професійної придатності та відбору на професію вчителя. Але методи професійної діагностики не знайшли свого масового застосування в доборі абітурієнтів. На жаль, багато інших робіт залишаються «мертвим вантажем». А особи, які дійсно непридатні до педагогічної професії потрапляють у ВНЗ, а потім до школи [1, с.5].

Сучасний вчитель – це висококультурна, ерудована особистість, озброєна науковим світоглядом, здатна бачити перспективи розвитку сучасного суспільства, науки і, особливо, особистості дитини, здатної теоретично, творчо, а не догматично мислити, самостійно обирати шлях соціальної і громадської діяльності, зазначає М.В. Левченко.

Левченко М.В. вважає, що потрібно докорінний перегляд змісту і форм університетської освіти, навчання і виховання молоді з психолого-педагогічних і соціальних позицій. Ефективність діяльності вчителя найбільш рельєфно визначається рівнем культури його розум, почуттів, культурою спілкування. Єдність цих сторін особистості становить те, що називають інтелігентністю людини. Вимоги сьогодення свідчать про те, що нашим студентам бракує саме вихованості, естетичної культури, інтуїтивного чуття, достатньо розвинутого творчого потенціалу, самостійності, відповідальності. В системі підготовки вчителя в педагогічному університеті

центральною фігурою має бути студент, який засобами засвоєння основ наук перетворюється на суб'єкта пізнавальної діяльності, навчання і праці. Зміст та організація виховного процесу ВНЗ має бути цікавим для студента, підіймати його до рівня науки, а не спускати науку до рівня не достатньо підготовленого студента [2, с. 189-190]. В Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького впроваджується досвід Чорної І.М., яка відмітила, що одним із головних чинників незадовільного стану профорієнтаційної роботи у школі є непідготовленість вчителів до такого важливого аспекту педагогічної діяльності як формування професійного самовизначення учнів, що обумовлено недоліками підготовки у ВНЗ [3, с.21]. Пріоритетним завданням сьогодення нашого Психологічного центру університету є створення системи психолого-педагогічної роботи з формування психологічної готовності студентів до профорієнтаційної роботи у школі, яка виступає як органічна структурна ланка всієї системи професійної підготовки майбутніх вчителів. Нами розроблено оригінальна методика: «Маршрутний лист абітурієнта», «Квадрат спрямованості особистості абітурієнта», «Квадрат нахилів старшокласника до педагогічної професії». Випускаємо «Путівник першокурсника», який є своєрідним супутником, довідником студентського життя в університеті. Два рази на рік виходить науково-практичний журнал «Евріка», матеріали якого відображають наукові пошуки старшокласників, студентів, учителів-практиків та молодих вчених. Кафедра психології розробила програму тренінгів щодо формування у студентів-майбутніх педагогів психологічної готовності до профорієнтаційної роботи у школі.

Наша дослідницька робота не вичерпує всієї проблеми щодо орієнтації учнівської молоді на педагогічні професії та формування психологічної готовності майбутнього вчителя до профорієнтаційної роботи у школі, але спонукає молодих вчених, вчителів, психологів до пошуку інших нових шляхів щодо формування спрямованості учнів на педагогічні професії.

## Література

1. Добровольська Л.П. Фаховий відбір абітурієнтів педагогічного вузу: автореф.дис. кандидата пед.наук: 13.00.04. - К., 2001. - 231с.
2. Левченко М.В. Деякі питання психолого-педагогічної підготовки майбутніх вчителів в умовах педагогічного університету / М.В. Левченко / Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції 14-14 вересня 1995 р.: в 6 ч. - Ч.6: Науково-педагогічні проблеми викладання психолого-педагогічних дисциплін. – 48 с.
3. Чорна І.М. Психологічні основи профорієнтаційної роботи у школі / І.М. Чорна // Навчально-тематичний план. Робоча програма. – Тернопіль: ТДПУ, 2003. – 44 с.